

Náttúrufræði

Námsþáttur	8.bekkur	9. bekkur	10. bekkur
Geta til aðgerða	Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175): <ul style="list-style-type: none"> ○ Greint hvernig þættir eins og tæknistig, þekking, kostnaður og grunnkerfi samfélagsins hafa áhrif á hvaða lausn viðfangsefna er valin hverju sinni. ○ Greint stöðu mála í eigin umhverfi og aðdraganda þess, í framhaldi skipulagt þátttöku í aðgerðum sem fela í sér úrbætur. ○ Tekið þátt í og útskýrt reynslu sína og niðurstöðu af þátttöku í aðgerðum sem varða náttúru og samfélag. ○ Tekið rökstudda afstöðu til málefna og komið með tillögur um hvernig megi bregðast við breytingum en um leið tekið mið af því að í framtíðinni er margt óvísst og flókið. 		
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> • Kynnist hugtökunum tæknistig, þekking, kostnaður og grunnkerfi samfélags. • Geti tekið þátt í aðgerðum sem varða náttúru og samfélag. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geri sér grein fyrir að margir þættir sem geta haft áhrif á niðurstöður eru á bakvið lausnir viðfangsefna. • Geti greint stöðu mála í eigin umhverfi og aðdraganda þess. • Geti útskýrt reynslu sína af þátttöku í aðgerðum er varða náttúru og samfélag. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti skipulagt þátttöku í aðgerðum sem fela í sér úrbætur eftir stöðu mála í eigin umhverfi og aðdraganda þess. • Geti tekið rökstudda afstöðu til málefna og komið með tillögur um hvernig megi bregðast við breytingum en um leið tekið mið af því að í framtíðinni er margt óvísst og flókið.
Nýsköpun og hagnýting þekkingar	Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175): <ul style="list-style-type: none"> ○ Gert grein fyrir hvernig niðurstöður rannsókna hafa haft áhrif á tækni og atvinnulíf í nánasta umhverfi og samfélagi og hvernig þær hafa ekki haft áhrif. ○ Tekið þátt í skipulagi og unnið eftir verk- og tímaáætlun hóps við að hanna umhverfi, hlut eða kerfi. ○ Dregið upp mynd af því hvernig menntun, þjálfun, starfsval og áætlanir um eigið líf tengjast breytingum á umhverfi og tækni. 		
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> • Átta sig á að niðurstöður rannsókna hafa áhrif á tækni og atvinnulíf. • Unnið eftir verk- og tímaáætlun hóps. 	<ul style="list-style-type: none"> • Unnið eftir verk- og tímaáætlun hóps við að hanna umhverfi eða hlut. • Skilið hvernig menntun, þjálfun, starfsval og áætlanir um eigið líf tengist breytingum á umhverfi og tækni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skilur að niðurstöður rannsókna geta haft áhrif á atvinnulíf og samfélagið sem hann býr í, og hvernig þær hafa ekki haft áhrif. • Unnið eftir verk- og tímaáætlun hóps við að hanna umhverfi, hlut eða kerfi.

<p>Gildi og hlutverk vísinda og tækni</p>	<p>Við lok 10. bekkjar eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175):</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Metið gildi þess að upplýsingum um vísinda- og tækniþróun sé miðlað á skýran hátt. ○ Beitt algengustu hugtökum og heitum í náttúrugreinum unglingsstigsins. ○ Skýrt með dæmum hvernig náttúruvísindi, tækni, menning, heimsmynd mannsins og náttúran hafa áhrif hvert á annað. ○ Unnið með samþætt viðfangsefni með vinnubrögðum náttúrugreina og tekið gagnrýna afstöðu til siðferðilegra þátta tengdum náttúru, umhverfi, samfélagi og tækni. 		
<p>Nemandi:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geti beitt algengustu hugtökum og heitum í plöntu- og dýraríki Íslands. unglingsstigsins. • Geti skýrt víxlverkun manns og náttúru (náttúruvísindi, tækni, menningu og heimsmynd mannsins). 	<ul style="list-style-type: none"> • Geri sér grein fyrir mikilvægi skýrleika við miðlun vísinda- og tækniupplýsinga. • Geti beitt algengustu hugtökum og heitum í eðlis- og efnafræði. • Geti samþætt viðfangsefni og vísindaleg vinnubrögð. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti metið gildi þess að upplýsingum um vísinda- og tækniþróun sé miðlað á skýran hátt. • Geti beitt algengustu hugtökum og heitum í Líffræði og stjörnufræði. • Geti tekið gagnrýna afstöðu til siðferðislegra þátta tengdum náttúru, umhverfi, samfélagi og tækni.

Vinnubrögð og færni	Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175): <ul style="list-style-type: none"> ○ Framkvæmt og útskýrt sérhannaðar eða eigin athuganir úti og inni. ○ Lesið texta um náttúrufræði sér til gagns, umorðað hann og túlkað myndefni honum tengt. ○ Aflað sér upplýsinga um náttúruvísindi úr heimildum á íslensku og erlendum málum. ○ Beitt vísindalegum vinnubrögðum, s.s. tilraunum og athugunum á gagnrýninn hátt, við öflun upplýsinga innan náttúruvísinda. ○ Kannað áreiðanleika heimilda með því að nota hand- og fræðibækur, netið og aðrar upplýsingaveitur. ○ Gefið skýringar á og rökrætt valið efni úr athugunum og heimildum. ○ Dregið ályktanir af gögnum og gefið ólíkar skýringar með því að nota ólík sjónarhorn. 		
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> • Geti framkvæmt sérhannaðar athuganir úti og inni í dýra- og plöntufræðum. • Geti aflað sér upplýsinga um náttúruvísindi úr heimildum á íslensku. • Átti sig á vísindalegum vinnubrögðum • Átti sig á mismunandi áreiðanleika heimilda á internetinu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti framkvæmt og útskýrt sérhannaðar athuganir úti og inni í eðlisfræði. • Geti lesið texta um náttúrufræði sér til gagns, umorðað hann og túlkað myndefni honum tengt. • Geti beitt vísindalegum vinnubrögðum • Geti aflað áreiðanlegra heimilda. • Geti gefið skýringar á og rökrætt valið efni úr athugunum og heimildum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti framkvæmt og útskýrt eigin athuganir úti og inni í efnafræði • Geti aflað sér upplýsinga um náttúruvísindi úr heimildum á íslensku og erlendum málum. • Geti beitt af öryggi vísindalegum vinnubrögðum á gagnrýninn hátt, við öflun upplýsinga innan náttúruvísinda. • Geti gefið skýringar á og rökrætt valið efni úr athugunum og heimildum. • Geti dregið ályktanir af gögnum og gefið ólíkar skýringar með því að nota ólík sjónarhorn.
Ábyrgð á umhverfinu	Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175): <ul style="list-style-type: none"> ○ Tekið eftir og rætt atriði í umhverfinu sínu, gert grein fyrir áhrifum þeirra á lífsgæði og náttúru, sýnt umhverfinu umhyggju og rökrætt eigin skoðun á því. ○ Skoðað og skráð atburði eða fyrirbæri sem snerta samspil manns og umhverfis, í framhaldi tekið virkan þátt í gagnrýninni umfjöllun um málið og gert tillögur um aðgerðir til bóta. ○ Sýnt fram á getu til að vinna að umbótum í eigin sveitarfélagi eða í frjálsum félagasamtökum. ○ Rætt af skilningi eigin lífssýn og ábyrgð innan samfélags og tekið dæmi úr eigin lífi. ○ Tekið þátt í að skoða og skilgreina stöðu umhverfismála á heimsvísu og rætt um markmið til umbóta. 		
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> • Geti tekið eftir og rætt atriði í umhverfi sínu. • Geti gert grein fyrir áhrifum umhverfis á lífsgæði og náttúru. • Geti sýnt umhverfinu umhyggju og rökrætt eigin skoðun á því. • Geti skoðað og skráð atburði eða fyrirbæri sem snerta samspil manns og umhverfis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti tekið virkan þátt í gagnrýninni umfjöllun um samspil manns og umhverfis. • Geti tekið virkan þátt í gagnrýninni umfjöllun um skráða atburði eða fyrirbæri • Sýni getu til að vinna að umbótum í eigin sveitarfélagi eða félagasamtökum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti gert tillögur að aðgerðum til að bæta samspil manns og náttúru. • Geti gert tillögur að bótum um skráða atburði eða fyrirbæri. • Geti rætt af skilningi eigin lífssýn og ábyrgð innan samfélags og tekið dæmi úr eigin lífi. • Geti tekið þátt í að skoða og skilgreina stöðu umhverfismála á heimsvísu og rætt um markmið til umbóta.

<p>Að búa á jörðinni</p>	<p>Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175):</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Skipulagt, framkvæmt og gert grein fyrir athugunum á námsþáttum að eigin vali er varða búsetu mannsins á jörðinni. ○ Útskýrt og rætt ástæður náttúruverndar. ○ Útskýrt breytingar á landnotkun og tengsl þeirra við jarðvegseyðingu og orkuframleiðslu. ○ Útskýrt árstíðabundið veðurlag og loftslagsbreytingar, ástæður og afleiðingar. ○ Gert grein fyrir stöðu jarðar í himingeimnum og áhrifum hennar á líf á jörðu. ○ Rætt um notkun gervihnatta í samskiptum manna, rannsóknir og álitamál þeim tengdum. 		
<p>Nemandi:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geti skipulagt og framkvæmt athuganir á námsþáttum að eigin vali er varða búsetu mannsins á jörðinni með tilliti til umhverfisverndar og sjálfbærni. • Geti útskýrt og rætt ástæður náttúruverndar. • Geti gert grein fyrir stöðu jarðar í himingeimnum og áhrifum hennar á líf á jörðu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti gert grein fyrir athugunum á námsþáttum að eigin vali er varða búsetu mannsins á jörðinni með tilliti til framþróunar og tækninýjunga í atvinnulífi og menningu. • Geti rætt um notkun gervihnatta í samskiptum manna, rannsóknir og álitamál þeim tengdum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti útskýrt breytingar á landnotkun og tengsl þeirra við jarðvegseyðingu og orkuframleiðslu. • Geti útskýrt árstíðabundið veðurlag og loftslagsbreytingar, ástæður og afleiðingar.
<p>Lífsskilyrði manna</p>	<p>Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175):</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Útskýrt hlutverk helstu líffæra og líffærakerfa manns líkamans, gerðir frumna, líffæri þeirra og starfsemi. ○ Útskýrt hvernig einstaklingur getur stuðlað að eigin velferð með ábyrgri neyslu og hegðun. ○ Útskýrt hvað einkennir lífsskilyrði manna og hvað felst í því að taka ábyrgð á eigin heilsu. ○ Útskýrt hvernig fóstur verður til og þroskast, hvað felst í ábyrgri kynhegðun og rætt eigin ábyrgð á líkamlegu og andlegu heilbrigði, bæði sín og annarra. ○ Rökrætt umhverfismál frá ólíkum sjónarhornum, er tengjast vatni, vatnsnotkun og sjó. ○ Lýst hringrás efna og flæði orku í náttúrunni, útskýrt ljóstíllíf og bruna og gildi þeirra. 		
<p>Nemandi:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Geti útskýrt hlutverk helstu líffæra og líffærakerfa manns líkamans, gerðir frumna, líffæri þeirra og starfsemi. • Geti útskýrt hvernig fóstur verður til og þroskast, hvað felst í ábyrgri kynhegðun og rætt eigin ábyrgð á líkamlegu og andlegu heilbrigði, bæði sín og annarra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti útskýrt hvernig einstaklingur getur stuðlað að eigin velferð með ábyrgri neyslu og hegðun. • Geti útskýrt hvað einkennir lífsskilyrði manna og hvað felst í því að taka ábyrgð á eigin heilsu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti rökrætt umhverfismál frá ólíkum sjónarhornum, er tengjast vatni, vatnsnotkun og sjó. • Geti lýst hringrás efna og flæði orku í náttúrunni, útskýrt ljóstíllíf og bruna og gildi þeirra.

Náttúra Íslands	Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175): <ul style="list-style-type: none"> ○ Gert grein fyrir eigin athugunum á lífverum, hegðun þeirra og búsvæðum. ○ Útskýrt flokka lífvera eftir skyldleika, ein- og fjölfrumunga, að erfðir ráðast af genum og hvernig íslenskar lífverur hafa aðlagast umhverfisínu. ○ Útskýrt þarfir ólíkra lífvera í ólíkum vistkerfum. ○ Útskýrt hugmyndir um náttúruval, hæfni, aðlögun og arfbundinn breytileika. ○ Lýst ólíkum leiðum við framleiðslu, dreifingu og nýtingu orku á Íslandi. 			
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> • Tekið dæmi af og útskýrt forvarnir, sem eru skipulagðar vegna náttúruhamfara 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti gert grein fyrir eigin athugunum á lífverum, hegðun þeirra og búsvæðum. • Geti útskýrt þarfir ólíkra lífvera í ólíkum vistkerfum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti útskýrt flokka lífvera eftir skyldleika, ein- og fjölfrumunga, að erfðir ráðast af genum og hvernig íslenskar lífverur hafa aðlagast umhverfi sínu. • Geti lýst ólíkum leiðum við framleiðslu, dreifingu og nýtingu orku á Íslandi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti útskýrt hugmyndir um náttúruval, hæfni, aðlögun og arfbundinn breytileika. • Tekið dæmi af og útskýrt forvarnir, sem eru skipulagðar vegna náttúruhamfara
Heilbrigði umhverfisins	Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175): <ul style="list-style-type: none"> ○ Gert grein fyrir verndun og nýtingu náttúruauðlinda í tengslum við sjálfbæra þróun. ○ Rætt á gagnrýninn hátt framleiðslu, flutning og förgun efna. ○ Sagt fyrir um þjónustu sem náttúrulegir ferlar veita. ○ Nýtt frumeindakennninguna og lotukerfið til að útskýra eiginleika efna, efnabreytingar og hamskipti. ○ Útskýrt krafta sem verka í daglegu lífi manna. 			
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> • Geti gert grein fyrir verndun og nýtingu náttúruauðlinda í tengslum við sjálfbæra þróun. • Geti útskýrt krafta sem verka í daglegu lífi manna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti rætt á gagnrýninn hátt framleiðslu, flutning og förgun efna. • Geti sagt fyrir um þjónustu sem náttúrulegir ferlar veita. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti nýtt frumeindakennninguna og lotukerfið til að útskýra eiginleika efna, efnabreytingar og hamskipti. ○ Nýtt frumeindakennninguna og lotukerfið til að útskýra eiginleika efna, efnabreytingar og hamskipti. 	
Samspil vísinda, tækni og þróunar í samfélaginu	Við lok 10. bekkja eiga nemendur að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 169-175): <ul style="list-style-type: none"> ○ Fjallað á gagnrýninn hátt um aukaefni í mat og aðferðir til að auka geymsluþol matvæla. ○ Útskýrt forsendur vistvænnar hönnunar. ○ Útskýrt mismunandi tegundir geislunar og hvernig þær eru notaðar í fjarskiptum og lækningum. ○ Útskýrt einfaldar rafrásir og tengsl rafmagns og segulmagns. ○ Skýrt tengsl mannfjöldapróunar við framleiðslu og dreifingu matvæla og þátt líftækninnar í þeim tengslum. 			
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> • Geti fjallað á gagnrýninn hátt um aukefni í mat og aðferðir til að auka geymsluþol matvæla. • Geti skýrt tengsl mannfjöldapróunar við framleiðslu og dreifingu matvæla og þátt líftækninnar í þeim tengslum. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti útskýrt mismunandi tegundir geislunar og hvernig þær eru notaðar í fjarskiptum og lækningum. • Geti útskýrt einfaldar rafrásir og tengsl rafmagns og segulmagns. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geti útskýrt forsendur vistvænnar hönnunar. 	